

Смирнова К.В. Правові механізми участі України в міжнародному співробітництві в сфері конкуренції

*К.В. Смирнова
доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри порівняльного і європейського права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Правові механізми участі України в міжнародному співробітництві в сфері конкуренції

В Україні, яка проголосила незалежність і стала на шлях демократичних перетворень, відбувається перехід економіки від центрального планування до економічної лібералізації, що зумовлює видозміну правового регулювання конкурентних відносин.

Для розбудови сучасного правового простору із дотриманням принципів демократії, верховенства права, прозорості та захисту соціального добробуту для України першочерговим завданням постає виконання поставленої мети, сформульованої в Законі України «Про внутрішню і зовнішню політику України» від 1 липня 2010 року, щодо забезпечення конкурентоспроможності національної економіки; розвитку конкуренції як основного чинника підвищення ефективності економіки, забезпечення дієвого регулювання діяльності природних монополій, недопущення проявів монополізму на державному та регіональному рівнях (ст. 7) та забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі (ст. 11).

Відкритість ринків передбачає створення та удосконалення механізмів участі України у міжнародних організаціях з метою гармонізації внутрішньо національного законодавства в сфері конкуренції.

Серед науковців, праці яких присвячені вивченню становленню антимонопольного законодавства України, слід виділити С.Валітова, Ю.Журика, О.Когут, С.Шкляр, Н.Іваницька, Р.Кузьмін тощо. У вітчизняній доктрині невелика кількість робіт присвячена порівняльному аналізу права Євросоюзу із законодавством України (зокрема, В.Лук'янець, Г.Стахеєва). Міжнародно-правові аспекти співробітництва України з іншими суб'єктами міжнародного права в сфері захисту конкуренції висвітлені в науці досить фрагментарно.

Метою статті є дослідження розвитку міжнародно-правового співробітництва України з такими міжнародними організаціями як ЮНКТАД, ОЕСР, Міжнародна мережа з питань конкуренції та іншими країнами задля встановлення ефективного механізму упередження та недопущення порушень та збереження добросовісного конкурентного середовища.

За даними, що наводить ЮНКТАД, у порівнянні з іншими державами, що мають системи захисту конкуренції, Україна почала процес прийняття конкурентного законодавства та формування органів його імплементації у дуже складних початкових умовах. Економічні та політичні обставини в Україні та інших республіках колишнього Радянського Союзу були особливо жорсткими. Можна сказати, що Україна та інші найстаріші колишні республіки СРСР мали найменші перспективи успішного переходу до нового режиму серед всіх країн, які займалися створенням систем захисту конкуренції у період з 1990 р. і до цього часу.

На сьогодні ми можемо спостерігати стрімкий прогрес в процесі удосконалення міжнародних форм співпраці України з інтеграційними та іншими міжнародними організаціями з питань підтримання правового конкурентного середовища.

Узагальнено можна представити такі основні форми співпраці України з іншими суб'єктами міжнародного права з питань захисту добросовісної

конкуренції в міжнародній торгівлі та торгівлі із транснаціональними елементами. Першою такою формою виступає *інституційна співпраця* з міжнародними організаціями в сфері конкуренції та іншими конкурентними відомствами. Другою формою є *договірна практика* України щодо регулювання конкурентного середовища, іншими словами регулювання відносин конкуренції за допомогою укладання торговельних угод між Україною та ЄС та іншими державами.

Інституційна форма співпраці України з міжнародними конкурентними відомствами та установами є фундаментом для запровадження в Україні міжнародно-правових норм щодо регулювання конкуренції. Варто зазначити, що базисом для формування економічних та торговельних відносин України з Європейським Союзом слугують форми співпраці з такими організаціями як ОЕСР, ЮНКТАД, СОТ, ММК тощо в сфері конкуренції. Конкурентна політика Європейського Союзу здійснює значний вплив на розвиток конвергенції національно-правового регулювання конкуренції. Навіть саме створення Міжнародної мережі з питань конкуренції (ММК) в 2001 році (організацію заснували представники 14 держав, а саме: Австралія, Канада, ЄС, Франція, Німеччина, Ізраїль, Італія, Японія, Корея, Мексика, Південна Африка, Великобританія, США та Замбія) стало результатом поширення європейської практики щодо регулювання концентрацій. В інших сферах співпраці Європейський Союз також здійснює широкомасштабний вплив на організацію міжнародного співробітництва в сфері конкуренції. Україна активно долучається до цих процесів.

Варто відзначити, що правовою базою для співпраці Антимонопольного комітету України (АМКУ) з міжнародними організаціями, державними органами і неурядовими організаціями інших держав є ст. 7 (абз. 3 п.17) Закону України «Про АМКУ» [1].

Починаючи з 1994 року, АМКУ підтримує зв'язки з *Організацією Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР)*, яка поряд з іншим, опікується проблемами розвитку конкуренції, розширення співпраці між національними відомствами, які слідкують за дотриманням законів про

конкуренцію, а також підтримує політику, спрямовану на захист прав споживачів і поширення інформації щодо товарів та послуг. З 2001 року вищі посадові особи АМКУ беруть участь у сесіях Глобального форуму з питань конкуренції, який проходить під егідою ОЕСР у Парижі. Глобальний форум з питань конкуренції ініційовано ОЕСР під впливом загальної сучасної тенденції до об'єднання зусиль конкурентних відомств і міжнародних організацій в умовах глобалізації та інтернаціоналізації світової економіки. ОЕСР, надаючи урядам країн-членів широкі можливості щодо підвищення поінформованості з усього спектру національних політик та їхнього впливу на міжнародну спільноту, на сучасному етапі розширює коло учасників своїх дискусій, залучаючи до них представників країн, які не є членами Організації.

На засіданні Ради ОЕСР у листопаді 2011 р. було вирішено запросити Україну до участі як спостерігача в роботі Комітету з питань конкуренції ОЕСР та його робочих груп – з конкуренції та регулювання, а також зі співробітництва та правозастосування. Умови участі України у роботі Комітету з питань конкуренції та його робочих груп визначаються встановленими Радою процедурами і правилами участі країн, що не є членами ОЕСР, в роботі її офіційних органів. Згідно з цими правилами термін дії запрошення становить два роки, тобто до грудня 2013 р. Участь України в Комітеті ОЕСР з конкуренції дає можливість долучитись до глобального діалогу з актуальних питань у сфері розвитку конкуренції, отримати доступ до бази знань та досвіду країн ОЕСР.

АМКУ наразі працює над виконанням вимог резолюції Ради щодо участі в роботі органів ОЕСР для того, щоб Україна могла отримати статус асоційованого члена Комітету з питань конкуренції. На сьогодні для України є першочерговим перспектива глибшої економічної інтеграції з ЄС та більш повної участі у роботі ОЕСР, що має прискорювати впровадження в країні заходів, спрямованих на зміцнення конкуренції як центрального принципу організації української економіки.

Крім того, АМКУ бере активну участь у роботі *Міжурядової групи експертів з питань конкурентного законодавства та політики ЮНКТАД*.

АМКУ плідно співпрацює з Конференцією ООН з питань торгівлі та розвитку (ЮНКТАД), починаючи з 1998 року, коли офіційним представником України у Міжурядовій групі експертів з питань законодавства та політики у галузі конкуренції (МГЕ) стає Голова АМКУ. Завданням МГЕ є аналіз та удосконалення міжнародних засад щодо впровадження конкурентної політики та законодавства, питання узгодження конкурентної та торгівельної політики, зближення національних правил конкуренції з Комплексом узгоджених на багатосторонній основі справедливих принципів і правил контролю за обмежувальною діловою практикою. Рішення МГЕ, знаходять своє відображення у програмних та правових документах, що розробляються за участю АМКУ в тому числі. В жовтні 2012 року було проведено Перший огляд політики та законодавства в сфері конкуренції в Україні.

З 2002 року Антимонопольний комітет України є членом *Міжнародної мережі з питань конкуренції (ММК)* – єдиної міжнародної організації, сфера діяльності якої полягає виключно в правозастосуванні конкурентних правил. Вона об'єднує на добровільних засадах близько 100 конкурентних відомств розвинених країн та країн, що розвиваються. Діяльність ММК спрямована на поширення найкращого досвіду у сфері запровадження конкуренції, зближення процедурних та базисних правових норм країн-членів, створення найбільш сприятливих умов для подальшого розвитку конкурентної політики кожної з країн та міжнародного співробітництва у цій сфері. Основна функція ММК полягає в створенні міжнародної мережі для забезпечення конкурентних відомств розвинутих країн та країн, що розвиваються, практичними матеріалами з застосування антимонопольної політики. Головною метою цієї організації є зміцнення співробітництва та поступове зближення правозастосовчої діяльності різних конкурентних відомств – членів ММК.

Договірна форма співпраці України з конкурентними відомствами інших держав полягає в укладанні секторальних багатосторонніх та двосторонніх міжнародних та міжурядових договорів про співробітництво в сфері конкуренції. Предметом міжнародного співробітництва, в основному, є обмін інформацією між конкурентними органами. Серед багатосторонніх договорів слід виділити

ратифікований Верховною Радою України в 2003 році Договір про проведення узгодженої антимонопольної політики, підписаний в рамках СНД 25 січня 2000 року [2]. Договір має на меті створення правових і організаційних засад співробітництва Сторін щодо проведення узгодженої антимонопольної політики та розвитку конкуренції, а також усунення негативних для торгівлі та економічного розвитку чинників і недопущення дій, що завдають шкоди економічним інтересам держав-учасниць внаслідок монополістичної діяльності і/чи недобросовісної конкуренції. Доцільно зазначити, що Договір є відкритим для приєднання інших держав, що не є членами СНД. Договором створена Міждержавну раду з антимонопольної політики, щодо якої зробила застереження України при ратифікації, що стосується невизнання її міжнародної правосуб'єктності.

Також АМКУ має практику щодо укладання двосторонніх угод про співробітництво з конкурентними органами Франції (2002 р.), Австрії (2009 р.), Швейцарії (2011 р.), Росії (2000 р.), Румунії (2010 р.), Болгарії (2007 р.), Литви (1997 р.), Польщі (1997 р.), Білорусі (1997 р.), Латвії (2005 р.), Словаччини (2007 р.), Угорщини (2006 р.), Чеської Республіки (1994 р.), Туреччини (2013 р.) Вірменії (2004 р.), Грузії (2002 р.) та Азербайджану (2002 р.). Основною метою укладених міжвідомчих договорів є налагодження постійного механізму професійного співробітництва при розгляді справ про порушення конкурентного законодавства. Укладені угоди сприяють проведенню обміну досвідом, забезпечує захист економічної конкуренції на території держав-учасниць угод, а також сприяє припиненню спотворень конкуренції у випадках, які виходять за межі юрисдикції національного антимонопольного законодавства.

Лібералізація торгівлі та усунення бар'єрів торгівлі, введені державами, є цілями міжнародних торгових угод, будь то багатосторонніх або двосторонніх. Міжнародна політика лібералізації торгівлі як торгова політика має бути віддзеркалена в міжнародно-правовому регулюванні, що впливає на державні обмеження підприємницької діяльності, які полягають в особливостях тарифних обмежень (особливо митних) та антидемпінгових і кількісних

обмежень торгівлі. Саме конкурентна політика спрямована проти поведінки приватних підприємств (узгодженої практики приватного бізнесу), які обмежують або можуть обмежувати міжнародну торгівлю. Торговельна політика в широкому розумінні, що охоплює й міжнародну політику в сфері конкуренції, можна розглядати як таку міжнародну політику, яка спрямована на регулювання всіх обмежень міжнародної торгівлі. В даному розумінні конкурентна політика є однією зі сфер дії міжнародної торговельної політики.

У світі на сьогоднішній день укладено більше 500 угод (як двосторонніх, так і двосторонніх) із лібералізації торгівлі, при цьому половина з них – після 1995 року [3, 71]. В рамках регіональних торговельних угод їх сторони намагаються запровадити таке правове середовище, за умов існування якого забезпечувалися б відносини здорової невикривленої конкуренції. Через скасування мит, зменшення квотування та ліквідацію інших видів тарифних бар'єрів відбувається відкриття національних ринків в рамках преференційних торговельних угод. Однак, разом із цим даними торговельними угодами може бути встановлений особливий порядок дотримання правил конкуренції. Саме тому встановлення відповідного правового конкурентного середовища в міжнародних торговельних угодах (двосторонніх та багатосторонніх) є ключовим аспектом лібералізації торгівлі.

Україна також має досвід участі в секторальній інтеграції, зокрема в енергетичній сфері. Це віддзеркалюється вступом України в Енергетичне Співтовариство з 1 лютого 2011 року [40]. Протокол про приєднання України до Енергетичного Співтовариства був підписаний 24 вересня 2010 року та ратифікований в грудні 2010 року. Протокол передбачає включення України до договірних держав Енергетичного Співтовариства (ст. 1), графік імплементації Україною *acquis* в сфері енергетики (ст.2), що охоплює узагальнено період до 1 січня 2018 року.

Варто особливо відзначити, що енергетичний ринок також передбачає запровадження правил невикривленої добросовісної конкуренції, що прямо зазначено як одне із завдань Енергетичного співтовариства (ст. 2 Договору про заснування Енергетичного Співтовариства [5, 84-108]. При чому ст. 18

зазначеного Договору прямо передбачає застосування ст. 101 та 102 ДФЄС до умов торгівлі енергопродуктами й матеріалами. Передбачається, що усі домовленості між підприємствами, рішення об'єднань підприємств та погоджена діяльність, які мають на меті або результатом яких є запобігання конкуренції, її обмеження або спотворення; зловживання підприємства або групи підприємств домінуючим положенням на ринку між Договірними Сторонами в цілому або на значній частині ринку; та будь-яка державна допомога на користь певних підприємств або певних енергоресурсів, яка спотворює або загрожує спотворити конкуренцію, визнаються несумісними із заснування енергетичного ринку, оскільки може негативно вплинути на торгівлю енергопродуктами й матеріалами.

Україна після вступу до СОТ у 2008 році [6] отримала доступ до формування єдиного правового та адміністративного простору міжнародної торгівлі, отримала режим найбільшого сприяння та національний режим для товарів, що експортуються та імпортуються українською стороною. Фактично, залучаючись до преференційних умов торгівлі Україна влилася в платформу співпраці держав світу щодо формування конкурентного середовища із механізмами протидії недобросовісній торговельній політиці [7], зокрема через встановлений механізм антидемпінгового захисту та правового регулювання субсидування товарів.

Варто відзначити, що лібералізація торгівлі у формі укладання на первісному етапі угод про запровадження зон вільної торгівлі призводить фактично до конвергенції національних регуляторних середовищ, тому політична економія нових зон вільної торгівлі вже не може бути зведена лише до політичної економії пільгових тарифів. Зниження тарифів вже не є пріоритетом для укладання угод про поглиблену зону вільної торгівлі, які дедалі більше зосереджуються саме на регуляторному середовищі. Як зазначається в спеціальній монографії щодо зон вільної торгівлі, «перехід до реалізації нової генерації зон вільної торгівлі суттєво перевищує торгівлю в межах міжнародних виробничих мереж. Крім того та насамперед, такі зони ведуть фактично до конвергенції національних регуляторних середовищ, тому

політична економія нових зон вільної торгівлі вже не може бути зведена лише до політичної економії пільгових тарифів» [3, 41].

Яскравим прикладом запровадження відповідного правового середовища із закріпленням вимог щодо дотримання конкуренції є Угода про вільну торгівлю, укладена Україною з країнами Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ) [8], та Угода про асоціацію з Європейським Союзом (ЄС) [9]. Саме ці угоди характеризуються досить широким впровадженням особливих норм, які регулюють відносини конкуренції між сторонами, фактично поширюючи *acquis* ЄС щодо конкуренції в правопорядок України.

Україна вже станом на початок 2014 року має досвід укладання угод про заснування зон вільної торгівлі (ЗВТ), так зокрема, Договір про зону вільної торгівлі в рамках СНД, що вступив в силу 20 вересня 2012 року [10]. Даний Договір наряду із заснуванням зони вільної торгівлі (ст. 2), із положеннями про відміну кількісних обмежень в торгівлі (ст.3) та щодо надання національного режиму в торгівлі (ст. 5), встановлюють правила лише для прозорості надання державної допомоги підприємствам. Таким чином, тільки одна із складових комплексної конкурентної політики охоплена даним Договором – правове регулювання державної допомоги, що може зашкодити конкуренції в результаті нерівноправного середовища для конкурентів.

Ще одну преференційну угоду уклала Україна після вступу до СОТ - Угода про вільну торгівлю між Україною та Чорногорією від 18 листопада 2011 року [11]. Що стосується регулювання конкуренції, то ця угода взагалі не передбачає таких положень.

За даними, що наводив Є.Перелигін, на різних стадіях знаходиться створення ЗВТ між Україною та Ізраїлем, Канадою, Марокко, Сербією, Сирійською Арабською Республікою. Також Україною здійснюється опрацювання доцільності укладення угод ЗВТ з В'єтнамом, МЕРКОСУРОм, Сінгапуром, Туреччиною тощо [12, 15].

Першою преференційною угодою, що була укладена Україною після її вступу до СОТ, стала угода про зону вільної торгівлі, яка була підписана 24 червня 2010 року у м. Рейк'явік. Угода набула чинності 1 червня 2012 року [8].

Угода передбачає заснування зони вільної торгівлі з метою лібералізації торгівлі товарами, послугами, ліквідації бар'єрів в торгівлі та залучення інвестицій (ст. 1.1). Угодою передбачені особливі правила визначення походження товарів (ст.2.2), що в цілому відображають аналогічні правила, застосовані в Стокгольмській угоді. Важливо окремо виділити, що в протоколі до Угоди з Україною окремо зазначено, що товарами, що походять із держав ЄАВТ, є продукти, що походять з ЄЕП, однак дана категорія товарів буде застосовуватись у ЗВТ між ЄАВТ та Україною лише за умови, якщо угода про вільну торгівлю між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, з іншого боку, міститиме правила визначення походження, ідентичні тим, що містяться в цьому Протоколі. Таким чином, за відсутності угоди з Євросоюзом товари, що походять з країн ЄЕП, виключені із умов вільної торгівлі [13, 190].

Відповідно до Угоди після набрання нею чинності між сторонами скасовуються всі мита та еквівалентні миту податки і збори на імпорт товарів, які походять з держав ЄАВТ або України (ст. 2.3 Угоди), а також вводиться заборона введення в дію нових мит та еквівалентних миту податків і зборів на імпорт.

Поряд із цими положеннями щодо запровадження зони вільної торгівлі певними товарами Угода містить норми щодо регулювання конкуренції, які заслуговують окремої уваги. Так, в ст.7 Угоди міститься перелік можливої практики компаній, що є несумісною з належним функціонуванням ЗВТ, включаючи антиконкурентні угоди та зловживання домінуючим становищем. При чому формулювання п.1. ст. 7 Угоди є віддзеркаленням ст. 101 та 12 ДФЄС. За своєю суттю це пояснюється тим, що з країнами ЄАВТ та ЄС діє Угода про Європейський економічний простір (ЄЕП) 1992 року, яка є унікальною в договірній практиці європейських інтеграційних організацій, оскільки фактично повністю відтворює положення Договору про функціонування Євросоюзу (ДФЄС), які стосуються співробітництва у економічній сфері [14], включаючи сферу конкуренції. На цій підставі фактично норми права Євросоюзу, діючи на території країн ЄАВТ, можуть поширюватись й на інші треті країни, зокрема на Україну. Таким чином

запроваджується механізм поширення права Євросоюзу шляхом включення (відтворення) норм права ЄС в текстах міжнародних договорів.

Найяскравішим проявом поглибленої імплементації норм права ЄС в сфері конкуренції як інструменту досягнення переваг від лібералізації ринків є Угода про асоціацію між Україною та ЄС (УА), яка запроваджує глибоку та всеосяжну зону вільної торгівлі (ГВЗВТ). За словами західного дослідника Г.Ван Дер Лу «УА між ЄС та Україною, яка включає ГВЗВТ, є першою (парафованою) угодою нового покоління угод про асоціацію з країнами Східного партнерства і покликана заснувати унікальний вид політичної асоціації та економічної інтеграції. Справді, варто наголосити, що основна мета ГВЗВТ виходить за межі простого економічного співробітництва, як це передбачалося в УПС, а спрямована на економічну «інтеграцію» України до внутрішнього ринку ЄС» [15, 60]. ГВЗВТ – це унікальна торгова угода ЄС. Однак, одночасно з цим зазначимо, що комплексний характер цієї угоди не є новим, оскільки декілька інших торгових угод ЄС мають подібне широке охоплення. Тим не менш, «глибокий» характер ГВЗВТ (тобто економічна інтеграція до внутрішнього ринку ЄС на основі зближення законодавства) і особливо відмінність між різними зобов'язаннями законодавчого зближення є цілком революційними. Особливо враховуючи, що ця угода не є попередньою угодою про приєднання.

Варто ще раз окремо відзначити, що одним з ключових елементів заснування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС стає правове регулювання конкуренції, що прямо передбачено в самому тексті угоди. В преамбулі Угоди про асоціацію відзначено, що ключовим фактором для економічної модернізації та реструктуризації стає заохочення та стимулювання конкуренції. Поряд із зменшенням або скасуванням мит на товари, зборів та інших еквівалентних платежів протягом перехідного періоду у максимум 10 років (як це зазначено у ст. 25 УА) Угодою передбачено надання національного режиму товарів, що означає відкриття національних ринків. Щоб загальний баланс вигод і витрат лібералізації транскордонного пересування факторів виробництва виявився на користь країні, їй не обійтися без особливих дій в рамках національної

економічної політики. Таким чином, Угодою особливо відзначена сфера конкуренції, де передбачено прийняття змін до національного законодавства України з тією метою, щоб відкриті ринки функціонували «за одними правилами».

При чому, слід додати, що зміст положень про ГВЗВТ між ЄС та Україною, наведений у Частині IV УА, ілюструє те, що ця угода не лише охоплює традиційні аспекти ЗВТ, такі як доступ до ринку товарів, але також включає державні закупівлі, права інтелектуальної власності, конкуренцію, енергетику, тощо.

Серед цих всіх сфер, які супроводжують заснування ГВЗВТ, слід виділити як раз сферу конкуренції. Той факт, що це єдина сфера відносин, в якій передбачається виконання чітких вимог щодо імплементації конкретних вказаних в самому тексті Угоди норм без відсилки до Додатків (які між іншим можуть стати об'єктом перегляду Радою асоціації або Комітетом асоціації), свідчить про ключову роль конкуренції у забезпеченні ефективного функціонування зони вільної торгівлі.

Особливо, слід відмітити, що особливістю даної сфери відповідно до Угоди про асоціацію є те, що жодна із сторін Угоди не може вдаватися до процедури врегулювання спорів з питань, віднесені до сфери конкуренції (ст. 261 Угоди). Тільки зобов'язання щодо термінів гармонізації українського законодавства відповідно до ст. 256 Угоди можуть стати об'єктом процедури врегулювання спорів. Це означає, що положення Угоди про асоціацію визначають в імперативному порядку принципи функціонування вільної конкуренції на ринку за умов зони вільної торгівлі. Заборони антиконкурентних дій у формі узгоджених дій або угод, зловживання домінуючим становищем, а також принцип контролю за концентраціями є базовими елементами реалізації вільної торгівлі. Державна допомога, що надається підприємствам державами, може спричинити викривлення конкуренції шляхом створення переваг для певних підприємств чи виробництв. Тому державна допомога окремо розглядається правом Євросоюзу і є об'єктом суворого контролю. У зв'язку з

цим спеціальна увага в Угоді про асоціацію приділена саме питання державної допомоги.

30 вересня 2014 року Верховна Рада ратифікувала УА, в якій проголошується, що метою асоціації є «заснування умов для поглиблених економічних та торговельних відносин, спрямовані на поступову інтеграції України до внутрішнього ринку Євросоюзу» (ст.1). Основні принципи невикривленої конкуренції в умовах ринкової економіки є одним з ключових принципів поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі, що засновується Угодою відповідно до Розділу IV Торгівля та питання, пов'язані з торгівлею.

Отже, подальша лібералізації торгівлі між Україною, ЄС та країнами Європейської асоціації вільної торгівлі зумовить українські підприємства слідувати нормам конкуренції, передбачені ст.ст. 101 та 102 ДФЄС. В основному визначені міжнародно-правові форми співпраці України з міжнародними організаціями та державами мають своє віддзеркалення в поступовому удосконаленню українського конкурентного законодавства.

Список використаних джерел та літератури:

[1] Закон України «Про Антимонопольний комітет України» № 3659-ХІІ від 26.11.1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №50. – ст.472.

[2] Закон України «Про ратифікацію Договору про проведення узгодженої антимонопольної політики» від 16 січня 2003 року № 449-IV// Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №14. - Ст.100.

[3] Зони вільної торгівлі на початку ХХІ століття. : монографія / О.І.Шнирков, А.С.Філіпенко, А.П.Румянцев та ін. ; за ред. О. І. Шниркова, В. І. Муравйова. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. – 399 с.

[4] Закон України «Про ратифікацію Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства» від 15 грудня 2010 року № 2787-VI // Офіційний вісник України. – 2011. - №1. – Ст.13.

[5] Зібрання актів європейського права. – К.: Ред.журн. «Право України», 2013. – Вип. 2 : Європейський Союз / упоряд. К.В. Смирнова ; за заг. ред. В.І.Муравйова. – 2013. – 1064 с.

[6] Закон України «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі» від 10 квітня 2008 року №250-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2008. - № 23. – Ст. 213.

[7] Скринька Д.В. Право Світової організації торгівлі / Д.В.Скринька. – К. : Видавничий дім «Промені», 2010. – 338 с.

[8] Закон України «Про ратифікацію Угоди про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ, Угоди про сільське господарство між Україною та Королівством Норвегія, Угоди про сільське господарство між Україною та Ісландією та Угоди про сільське господарство між Україною та Швейцарською Конфедерацією» від 07.12.2011 № 4091-VI // Офіційний вісник України. - 13.01.2012. - № 1. - С. 9.

[9] Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» // Відомості Верховної Ради України. – 2014. - № 40. – Ст.2021.

[10] Закон України «Про ратифікацію Договору про зону вільної торгівлі» від 30.07.2012 р. № 5193-VI // Офіційний вісник України. – 23.08.2012. - № 62. – С.72.

[11] Закон України «Про ратифікацію Угоди про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії» від 16.10.2012 р. № 5445-VI // Офіційний вісник України. – 19.11.2012. - №86. – С. 45.

[12] Перелигін Є. Правове регулювання економічної інтеграції в контексті укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом / Є.Перелигін // Європейське право. – 2012. – №2-4. – С. 14-23.

[13] Смирнова К.В. Економічна інтеграція в рамках Європейської асоціації вільної торгівлі: досвід для України // Європейське право (дод. до журн. Право України). – 2012. - №2-4. – С. 188-196.

[14] Муравйов В.І. Правові засади створення зон вільної торгівлі між Європейським Співтовариством і третіми країнами: порівняльна характеристика / В. І.Муравйов // Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: Зб. статей [за ред. Ю. С. Шемшученка, Л. В. Губерського, І. С. Гриценка; упор. О. В. Кресін]. – К. : Логос, 2009. –С. 629-635.

[15] Ван дер Лу Г. Нова зона вільної торгівлі між ЄС та Україною: «глибока» і «всеосяжна»? / Г.Ван дер Лу // Право України. – 2013. - №6. – С. 59-69.

Смирнова К.В. Правові механізми участі України в міжнародному співробітництві в сфері конкуренції

Стаття присвячена висвітленню ролі та місця конкурентної політики в регулюванні міжнародних інтеграційних процесів. На прикладі Європейського Союзу проаналізовані тенденції запозичення норм конкуренції в правопорядках третіх країн, в тому числі України. Виділені тенденції щодо зростання ролі міжнародних організацій в регулюванні відносин конкуренції.

Ключові слова: конкуренція, лібералізація, картелі, державна допомога, Європейський Союз.

Смирнова К.В. Правовые механизмы участия Украины в международном сотрудничестве в сфере конкуренции

Статья посвящена освещению роли и места конкурентной политики в регулировании международных интеграционных процессов. На примере Европейского Союза проанализированы тенденции заимствования норм конкуренции в правопорядках третьих стран, в том числе Украины. Выделенные тенденции возрастания роли международных организаций в регулировании отношений конкуренции.

Ключевые слова: конкуренция, либерализация, картели, государственная помощь, Европейский Союз.

Smyrnova K. Legal instruments of Ukraine participation in international cooperation in the sphere of competition

The article is devoted to coverage of the role and place of competition policy in the regulation of international integration processes. For example, the European Union reviewed the trend of borrowing of competition rules in the legal systems of third countries, including Ukraine. Selected trend of increasing role of international organizations in the regulation of relations of competition.

Key words: competition, liberalization, cartels, state aid, the European Union.